

Platební bilance

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Jana Šimáková

Katedra financí a účetnictví

<http://fiu.cms.opf.slu.cz/>

Definice platební bilance (PB)

- systematický statistický výkaz národního účetnictví, který souhrnně zachycuje veškeré ekonomické transakce mezi rezidenty domácí země a rezidenty ostatních zemí (tedy mezi devizovými tuzemci a cizozemci), které se uskutečnily za určité období
  - pro určení rezidenství je rozhodující ekonomický zájem účastníků transakce, účastníky mohou být jednotlivci, firmy, neziskové organizace, stát
  - ekonomické transakce jsou spojeny s toky zboží, služeb, peněz a kapitálu mezi domácí ekonomikou a zahraničím a zpravidla vedou ke změně zahraničních aktiv a zahraničních pasiv
- platební bilance je sestavována na principu podvojného účetnictví
- základní účty platební bilance jsou běžný účet, kapitálový účet, finanční účet, chyby a opomenutí

- PB ovlivňuje a je ovlivňována dalšími proměnnými, jako je hrubý domácí produkt, úroveň zaměstnanosti, cenové hladiny, devizové kurzy a úrokové sazby
- Údaje PB jsou důležité ke zhodnocení obecné konkurenceschopnosti domácích průmyslových odvětví, stanovení devizového kurzu a úrokových sazeb, či k určení měnové a fiskální politiky, atd.
- Údaje PB jsou také důležité pro nadnárodní korporace, jelikož je to ukazatel konkurenceschopnosti a zdraví ekonomiky
  - Důležitá je domácí PB, i PB hostující ekonomiky
  - Je to indikátor vývoje devizového kurzu
  - Změny v PB mohou indikovat zavedení nebo odstranění kontrol různých přeshraničních plateb
  - Může být využita jako prognóza tržního potenciálu země (zejména v krátkém období)

- Mezinárodní ekonomické transakce, které jsou započítány a zachyceny v české PB:
  - Česká dceřiná společnost zahraničního nadnárodního podniku působí jako distributor produktů podniku a prodává zboží na českém trhu
  - Firma se sídlem v České republice spravuje výstavbu významného vodovodu v zahraničí
  - Česká dceřiná společnost zahraniční firmy vyplácí zisk (zpravidla distribucí dividend akcionářům) zpět mateřské společnosti v domácí (zahraniční) zemi
  - Holandský podílový fond nakupuje český dluhopis prostřednictvím investičního makléře v Česku

Základní principy sestavování PB (1)

- Je sestavována na principech podvojného účetnictví, každá transakce je zaznamenána nejméně dvěma záznamy stejné hodnoty, nejprve jako příjem (kredit) a druhý krát jako výdej (debet)
- PB musí být vyrovnaná
  - Pokud se započítají všechny transakce a započítají se správně, PB nemůže být v nerovnováze
  - Je nesprávné konstatovat, že PB je v nerovnováze
- PB zaznamenává pouze ty transakce, které se uskutečňují mezi rezidenty a nerezidenty
  - Pro určení rezidentství je rozhodující ekonomický zájem účastníků transakce

Základní principy sestavování PB (2)

- Zaznamenávání toků na aktuální bázi, tj. v době, kdy je ekonomická hodnota vytvořena, přeměněna, vyměněna, převedena nebo mizí, v případě pohledávek a závazků při změně vlastnictví
- Transakce jsou oceněny tržními cenami
- Změny, které nepředstavují transakce (např. vliv fluktuace devizového kurzu, kolísání cen apod.), nejsou zaznamenávány v platební bilanci
- Transakce prováděné v cizích měnách jsou přepočítávány na domácí měnu kurzem platným v době transakce nebo průměrným devizovým kurzem za vykazované období

- V roce 2014 zahájily země zavedení šestého vydání Manuálu platební bilance a Mezinárodní investiční pozice (BPM6), kterou vydal Mezinárodní měnový fond v roce 2009
- BPM6 vychází z pátého vydání BPM5 z roku 1993
- BPM6 poskytuje standardní rámec zvyšující mezinárodní srovnatelnost údajů prostřednictvím mezinárodně přijatých směrnic
- BPM6 je v souladu se všemi verzemi systému národních účtů (SNA 2008, ESA 2010, BD4)
- BPM6 logicky spojuje PB s mezinárodní investiční pozicí země

Hlavní změny zavedené v BPM6

- Zavedeny nové termíny
  - "Primární příjem" a "sekundární příjem" na běžném účtu
  - "Čistá akvizice finančních aktiv" a "čistý vznik závazků" namísto „debet“ a „kredit“ na finančním účtu
  - "Čisté půjčky/čisté výpůjčky" jako vyrovnávací položka pro finanční účet nebo pro běžný a kapitálový účet společně
- Přímé zahraniční investice jsou uváděny nyní na "hrubé" bázi (princip aktiv/pasiv) namísto bývalého "směrového principu", který vylučoval reverzní investice
- Na finančním účtu došlo ke změně dohovoru o znaménku
  - „+“ se již nepoužívá pro příliv a „-“ pro odliv
  - „+“ znamená zvýšení aktiv nebo pasiv a „-“ pokles aktiv nebo pasiv

Srovnání struktury PB

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
DNE PODNIKATELSKÁ
TA V KARVINĚ

Platební bilance podle BPM5

Platební bilance podle BPM6

1. Běžný účet	1. Běžný účet
Obchodní bilance (zboží)	Obchodní bilance (zboží)
Bilance služeb	Bilance služeb
Bilance výnosů	Primární výnosy
Běžné převody	Sekundární výnosy
2. Kapitálový účet	2. Kapitálový účet
3. Finanční účet	3. Finanční účet (včetně devizových rezerv)
Přímé investice	Přímé investice
Portfoliové investice	Portfoliové investice
Finanční deriváty	Finanční deriváty a zaměstnanecké opce na akcie
Ostatní investice	Ostatní investice
4. Saldo chyb a opomenutí	Rezervní aktiva (dříve devizové rezervy)
	4.3 Čisté půjčky (+) / čisté výpůjčky (-) (bilance BÚ a KÚ)
	4.4 Čisté půjčky (+) / čisté výpůjčky (-) (bilance FÚ)
5. Devizové rezervy	4.5 Čisté chyby a opomenutí

- **Obchodní bilance:**
  - Export a import zboží,
  - *Re-exporty,*
  - *Merchantingové obchody.*
- **Bilance služeb:**
  - Služby dle EBOPS 2010,
  - *Zušlechťovací styk (nově služba).*
- ***Bilance prvotních důhodů (=VF):***
  - *Náhrady zaměstnancům,*
  - *Úroky,*
  - *Zisky společností,*
  - *Reinvestované zisky,*
  - *Renta.*
- ***Bilance druhotných důhodů (=transfery):***
  - *Daně z příjmu, bohatství atd.,*
  - *Některé pojistné prémie,*
  - *Současná mezinárodní spolupráce,*
  - *Ostatní běžné transfery,*
  - *Korekce související s penzemi.*

- **Kapitálový účet:**
  - **Pořízení / prodej nevýrobních nefinančních aktiv:**
    - *Přírodní zdroje,*
    - *Smlouvy, leasing a licence,*
    - *Nehmotná aktiva (goodwill, loga...).*
  - Kapitálové transfery:
    - *Odpuštění dluhů,*
    - *Některá pojistná plnění,*
    - *Investiční a jiné granty,*
    - *Vybrané daně atd.*
- **Finanční účet:**
  - *Přímé zahraniční investice,*
  - *Portfoliové investice,*
  - *Finanční deriváty (mimo rezervy),*
  - *Ostatní investice,*
  - ***Rezervní aktiva (devizové rezervy nově na FÚ).***

MMF BPM5 – EBOPS 2002

- **Transport**
- **Travel**
- **Other services:**
  1. Communications services,
  2. Construction services,
  3. Insurance services,
  4. Financial services,
  5. Computer and information services,
  6. Royalties and license fees,
  7. Other business services,
  8. Personal, cultural, and recreational services,
  9. Government services, n.i.e.

MMF BPM6 – EBOPS 2010

- **Transport**
- **Travel**
- **Other services:**
  1. *Manufacturing services on physical inputs owned by others ,*
  2. *Maintenance and repair services n.i.e.,*
  3. Construction,
  4. *Insurance and pension services,*
  5. Financial services,
  6. Charges for the use of intellectual property n.i.e.,
  7. *Telecommunications, computer, and information services,*
  8. Other business services,
  9. Personal, cultural, and recreational services,
  10. *Government goods and services n.i.e.*

Srovnání úmluvy o znaménku

Účet PB	BPM5	BPM6
Běžný účet, příjmy	+	+
Běžný účet, výdaje	-	+
Bilance běžného účtu	Příjmy+Výdaje = +/-	Příjmy-Výdaje = +/-
Příjmy z kapitálových transferů	+	+
Výdaje na kapitálové transfery	-	+
Bilance kapitálového účtu	Příjmy+Výdaje = +/-	Příjmy-Výdaje = +/-
Čistá akvizice finančních aktiv (čistý příliv domácího či zahraničního kapitálu BPM5)	-	+
Čistý přírůstek finančních aktiv (čistý příliv domácího či zahr. kapitálu v BPM5)	+	+
Bilance finančního účtu	Příliv kapitálu+ Odliv kapitálu= +/-	Čistá akvizice finančních aktiv - Čistý přírůstek finančních aktiv= +/-

Kreditní a debetní položky PB

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVÍNĚ

	Kredit (+)	Debet (-)
Běžný účet		
Zboží	Export	Import
Služby	Export	Import
Prvotní důchody	Import (příjmy)	Export (výdaje)
Druhotné důchody	Import (příjmy)	Export (výdaje)
Kapitálový účet		
Kapitálové transfery	Import	Export
Chyby a opomenutí	Dopočet (+/-)	

Operace na finančním účtu v současném pojetí PB

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVÍNĚ

	Čistá změna zahraničních finančních aktiv (+)	Čistá změna zahraničních finančních pasiv(-)
Finanční účet		
Přímé investice		
Portfoliové investice	Zvýšení zahraničních aktiv (+)	Zvýšení zahraničních pasiv (+)
Finanční deriváty	Snížení zahraničních aktiv (-)	Snížení zahraničních pasiv (-)
Ostatní investice		
Rezervní aktiva (devizové rezervy)	Zvýšení zahraničních aktiv (+)	
	Snížení zahraničních aktiv (-)	

Srovnání základních identit PB

- Identita BPM5
  - Běžný účet + Kapitálový účet + Finanční účet + Chyby a opomenutí = - (Změna oficiálních rezervních aktiv)

- Identita BPM6
  - Běžný účet + Kapitálový účet + Čisté chyby a opomenutí = Finanční účet
  - Čisté půjčky (+) / čisté výpůjčky (-) + Čisté chyby a opomenutí = Finanční účet

- Na běžném účtu jsou evidovány toky zboží, služeb, primárního a sekundárního důchodu mezi rezidenty a nerezidenty dané země
- Na běžném účtu obvykle dominuje bilance zboží a služeb a zejména obchodní bilance (zboží)
- Účet primárních důchodů představuje částky, které jsou splatné a mohou být získány výměnou za dočasné poskytnutí jinému subjektu finančních zdrojů, pracovních sil nebo neprodukovaných nefinančních aktiv
- Účet sekundárních důchodů eviduje přerozdělování příjmů z jedné ekonomiky do druhé
  - Osobní transfery, rozšíření předchozí koncepce "remittance pracovníků", jsou stále nejdůležitější položkou tohoto účtu

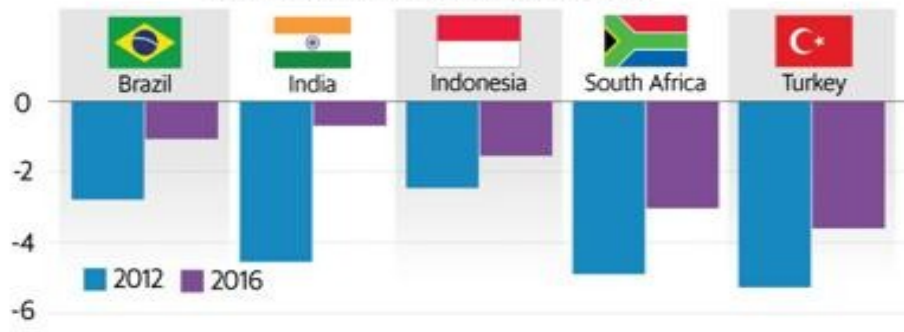
Zůstatky běžných účtů ve vybraných zemích

Chart 1: Deficits lowered

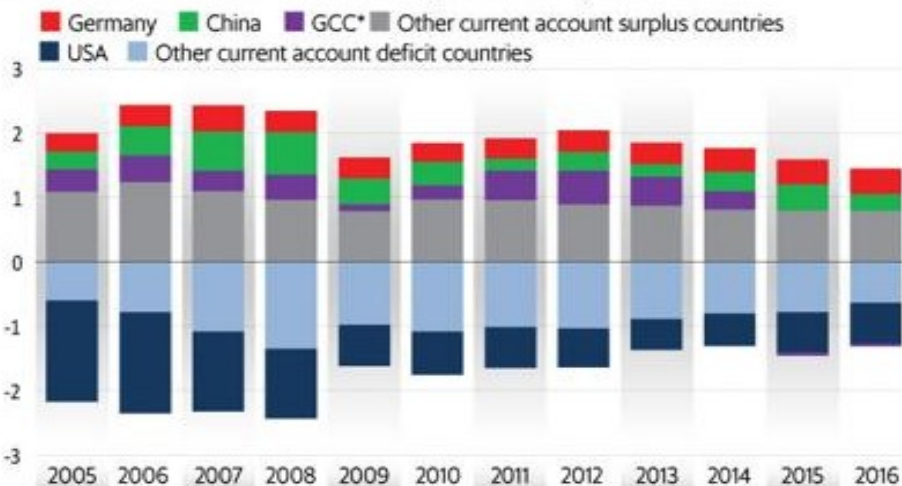
The 'Fragile Five' have reduced their current account deficits to various degrees from 2012 levels

Current account balance (% of GDP)

Chart 2: Current account balance

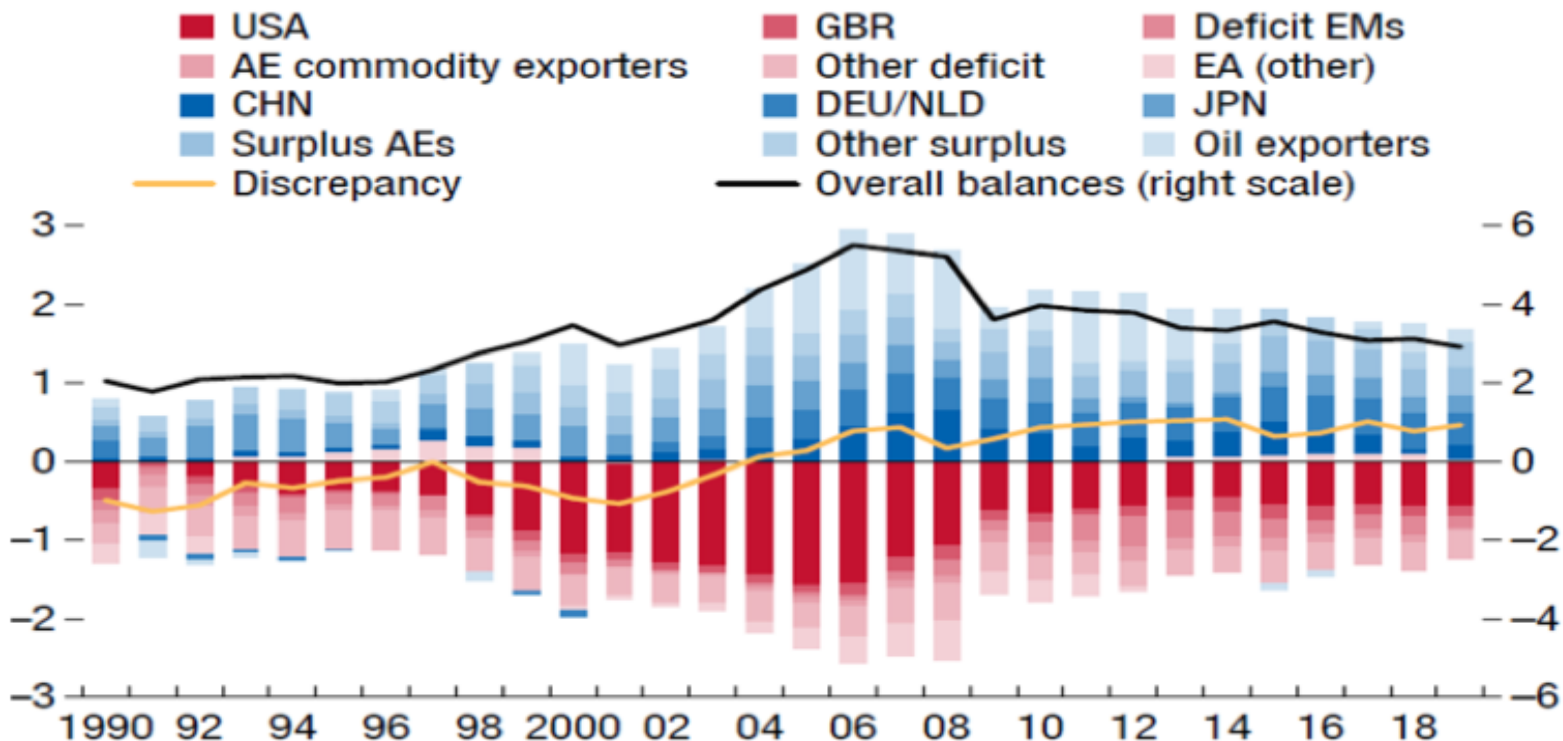
US has run current account deficits for several decades in a row, while countries like China and Germany have a surplus

Nerovnováhy běžného účtu (% světového HDP)

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVÍNĚ

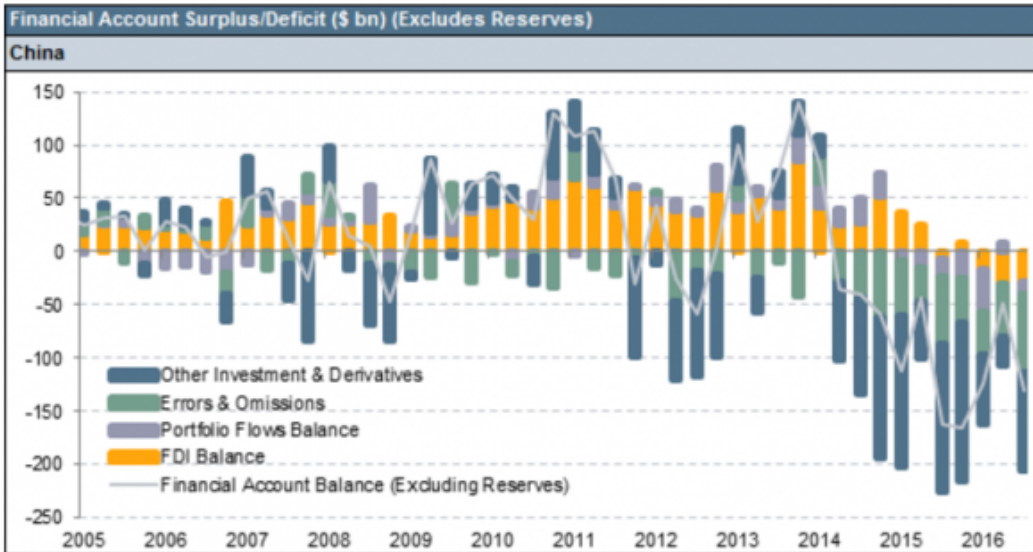
Source: IMF, 2020 External Sector Report

- Na finančním účtu jsou evidovány mezinárodní pohyby finančního kapitálu, aktiv a pasiv
  - Přímé investice - v nichž investor provádí určitý jednoznačný stupeň kontroly nad aktivy (nejméně 10% vlastního kapitálu)
  - Portfoliové investice - v nichž investor nemá kontrolu nad aktivy
  - Finanční deriváty - kontrakt, který odvozuje svou hodnotu z výkonnosti podkladového aktiva (futures, opce, swapy)
  - Ostatní investice - zahrnují různé krátkodobé a dlouhodobé obchodní úvěry a zálohy, přeshraniční úvěry, bankovní vklady, bankovní vklady a ostatní finanční aktiva a závazky
  - Devizové rezervy

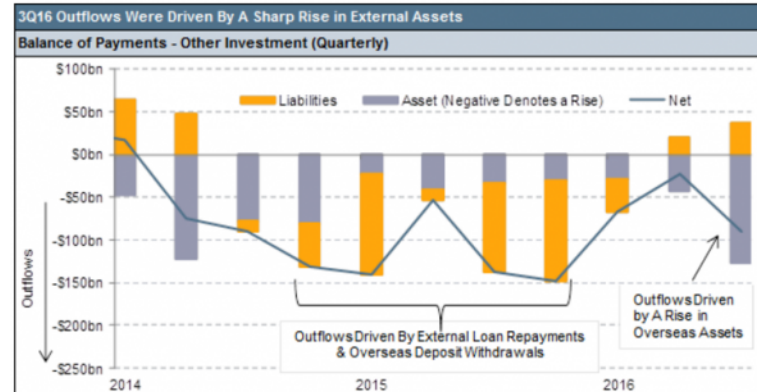
Finanční účet Číny

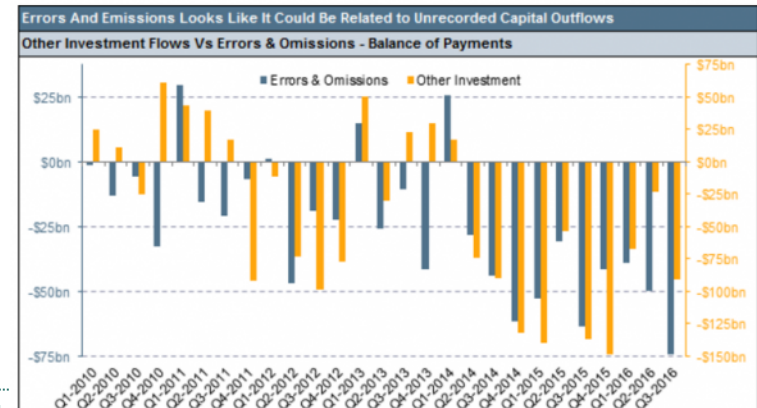
SLEZSKÁ
UNIVERZITA

Source: SAFE, Haver, CreditSights

Source: SAFE, Haver, CreditSights

Source: SAFE, Haver, CreditSights

Top 20 zemí podle devizových rezerv (bez zlata)

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVÍNĚ

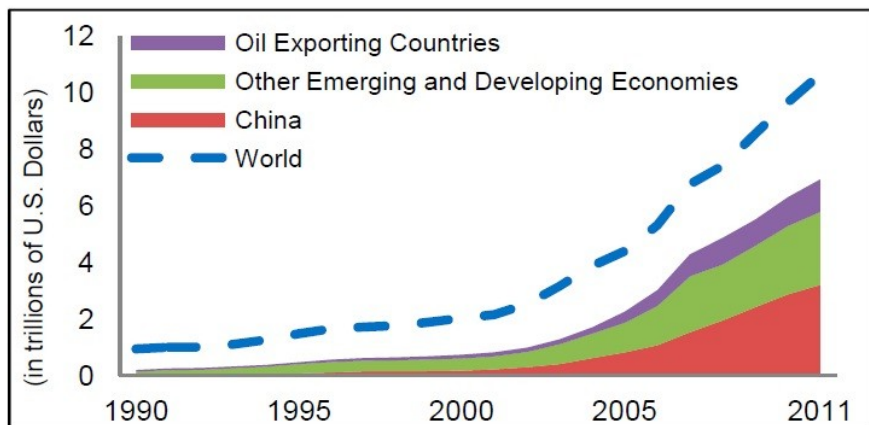
Rank ↕	Country or region ↕	Foreign exchange reserves ↕ (millions of US\$)	Figures as of ↕
1	 People's Republic of China	2,281,208	Sep 2020 ^{[2][1]}
2	 Japan	1,384,372	Oct 2020 ^[3]
3	 Switzerland	1,015,321	Sep 2020 ^[4]
4	 India	603,007	8 September 2021 ^{[5][a]}
5	 Russia	583,426	Sep 2020 ^{[6][1]}
6	 Republic of China ^[7]	501,240	Oct 2020 ^{[8][9]}
7	 Saudi Arabia	453,436	Aug 2020 ^{[1][10]}
8	 Hong Kong	453,323	Sep 2020 ^{[11][1]}
9	 South Korea	420,545	Sep 2020 ^[12]
10	 Brazil	355,828	Oct 2020 ^{[13][1]}
11	 Singapore	328,022	Sep 2020 ^{[14][1]}
12	 Thailand	251,053	Sep 2020 ^{[15][1]}
13	 France	222,284	Oct 2020 ^[1]
14	 United Kingdom	210,501	Oct 2020 ^[1]
15	 Italy	208,939	Sep 2020 ^[1]
16	 Mexico	199,816	Sep 2020 ^{[16][1]}
17	 Israel	160,795	Oct 2020 ^{[17][1]}
18	 Czech Republic	157,928	Oct 2020 ^{[18][1]}
19	 United States	141,322	Oct 2020 ^[1]
20	 Poland	139,496	Sep 2020 ^[1]

Vývoj devizových rezerv

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVÍNĚ

Figure 1. Global Reserves¹

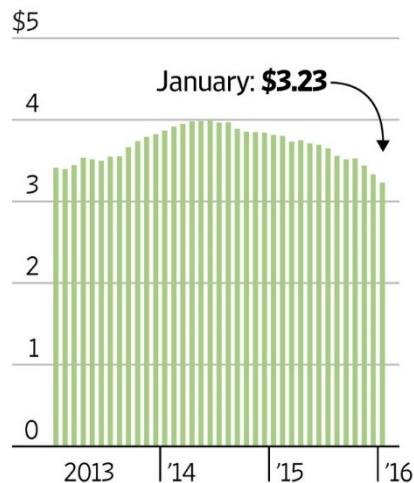

Source: IMF *International Financial Statistics*.

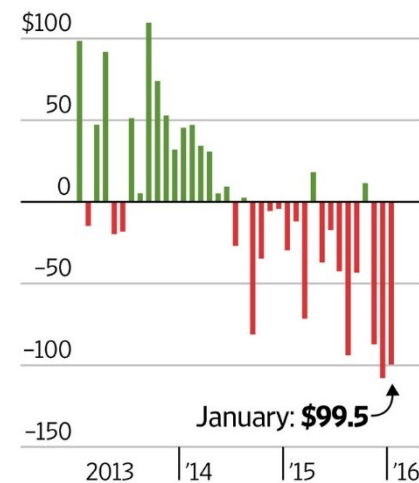
¹Total reserves minus gold.

Beijing's interventions to defend the yuan has eaten into the world's largest currency stockpile.

**China's foreign reserves,
in trillions of dollars**

**Monthly change,
in billions of dollars**

Platební bilance ČR (mil. Kč)

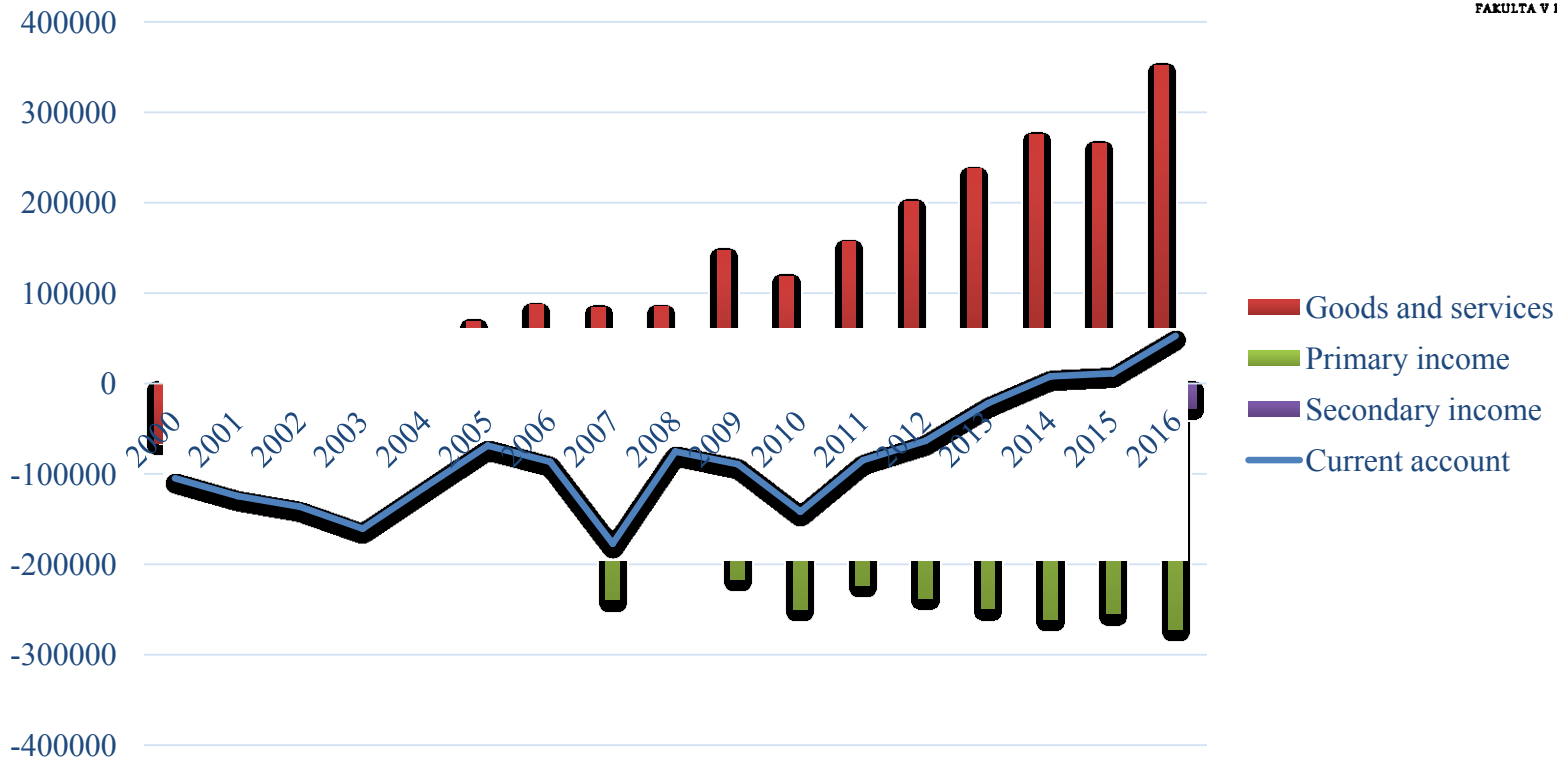
**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARLOVĚ

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1 – Current account	-141 776,5	-84 800,8	-63 313,0	-21 784,4	7 882,6	11 283,1	52 641,9
1.A – Goods and services	118 865,3	156 759,2	201 424,3	237 332,5	275 601,6	266 069,9	351 695,9
1.B – Primary income	-249 929,8	-223 345,4	-237 527,8	-249 018,7	-260 789,0	-254 838,1	-271 762,0
1.C – Secondary income	-10 712,0	-18 214,6	-27 209,4	-10 098,1	-6 930,1	51,4	-27 292,0
2 – Capital account	37 596,4	12 710,1	53 011,0	82 436,6	32 318,6	101 895,3	53 509,7
3 – Financial account	-122 338,9	-74 763,6	11 688,7	68 307,5	59 416,2	175 781,9	117 678,4
3.1 – Direct investment	-94 990,5	-46 804,8	-121 261,1	7 437,5	-80 382,8	49 748,1	-140 957,2
3.2 – Portfolio investment	-150 353,3	-5 780,7	-54 847,6	-92 837,9	90 268,9	-164 135,0	-169 532,4
3.3 – Financial derivatives (other than reserves) and employee stock options	4 747,8	3 673,8	-8 617,8	-4 736,8	-6 046,2	-4 769,9	11 291,1
3.4 – Other investment	76 832,2	-8 622,1	115 941,8	-29 746,7	-17 546,4	-56 366,8	-146 644,2
3.5 – Reserve assets	41 424,9	-17 229,7	80 473,5	188 191,5	73 122,7	351 305,5	563 521,2
4.3 – Net lending (+) / net borrowing (-) (balance from current and capital account)	-104 180,1	-72 090,7	-10 302,0	60 652,2	40 201,2	113 178,3	106 151,6
4.4 – Net lending (+) / net borrowing (-) (balance from financial account)	-122 338,9	-74 763,6	11 688,7	68 307,5	59 416,2	175 781,9	117 678,4
4.5 – Net errors and omissions	-18 158,8	-2 673,0	21 990,7	7 655,3	19 214,9	62 603,5	11 526,8

Běžný účet ČR (mil. Kč)

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

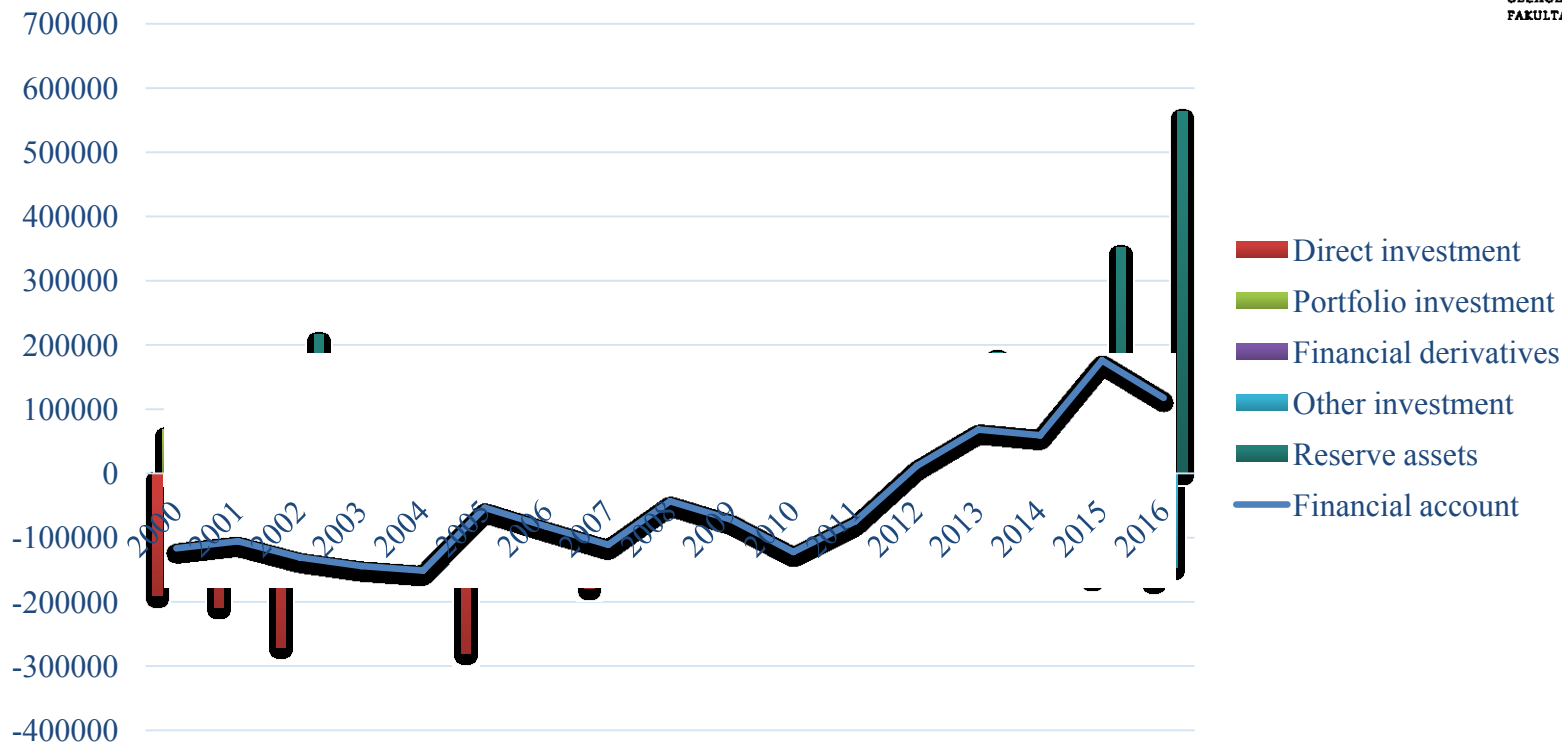

Finanční účet ČR (mil. Kč)

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

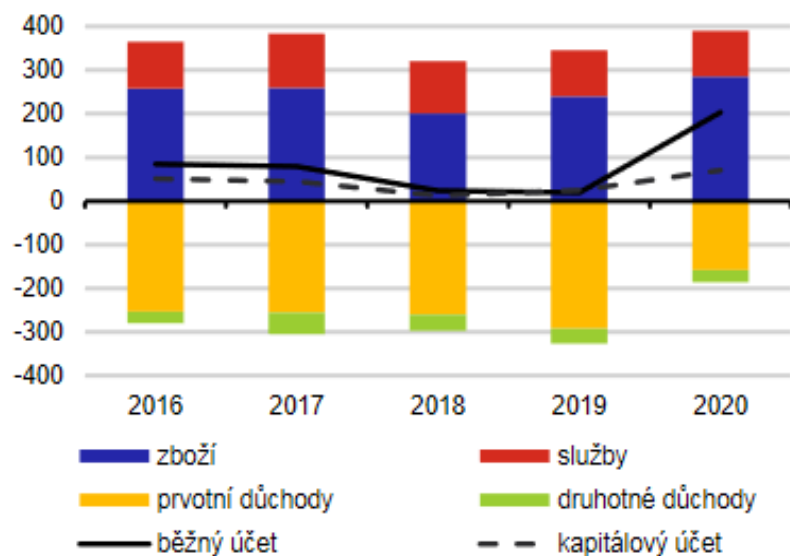

???Jaký je aktuální vývoj platební bilance v Česku**???**

Graf 1: Běžný a kapitálový účet

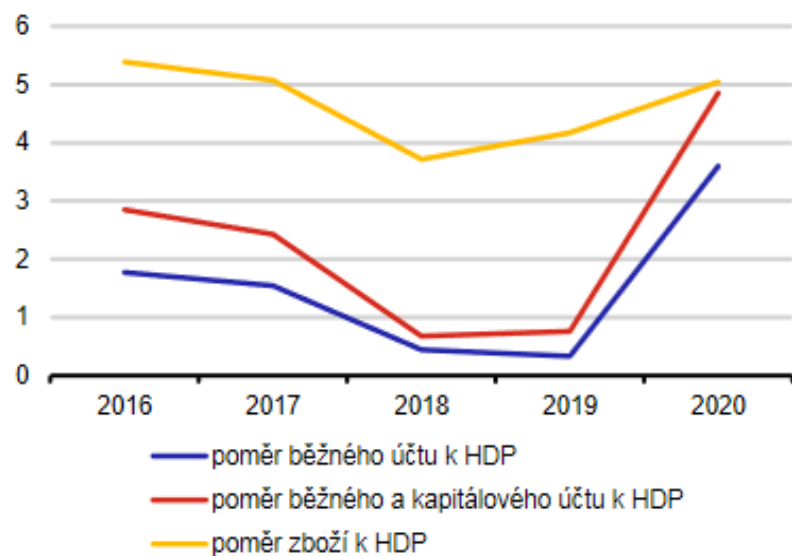
(v mld. Kč)

Zdroj: ČNB

Graf 2: Poměr běžného a kapitálového účtu a zboží k HDP

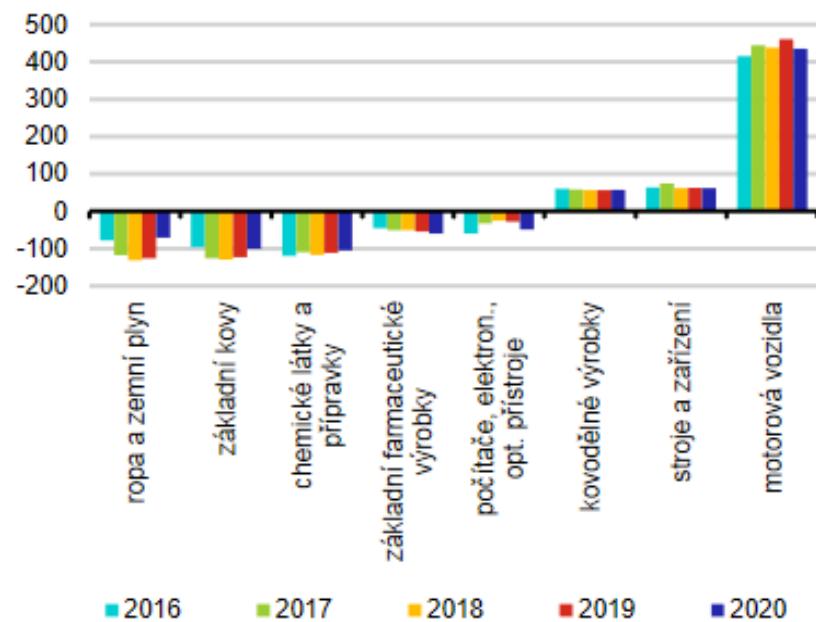
(v % k HDP)

Zdroj: ČNB, ČSÚ, propočet ČNB

Graf 3: Vývoj nejvýznamnějších zbožových skupin z hlediska výše salda

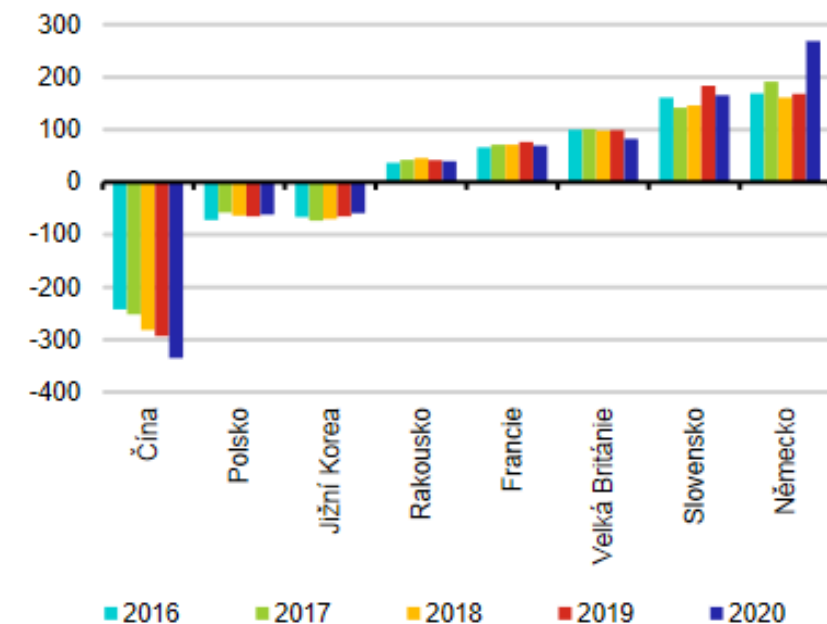
(výrobní klasifikace CZ-CPA, v mld. Kč)

Zdroj: ČSÚ

Graf 4: Obchod se zbožím s nejvýznamnějšími partnery z hlediska výše salda

(teritoriální struktura zahraničního obchodu, v mld. Kč)

Zdroj: ČSÚ

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

 KONEC PŘEDNÁŠKY

DĚKUJI ZA POZORNOST

